

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	AZLL106 Müasir Azərbaycan dili-1, 3 kredit 6 AKTS	
	Departament	Dillər və ədəbiyyatlar	
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr	
	Tədris semestri	2026/2027-ci tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Əsmər Kərimova	
	E-mail:	esmer.kerimova.88@bk.ru	
	Mühazirə otağı/Cədvəl		
	Konsultasiya vaxtı	Tələbələrlə razılaşdırılmış vaxt	
Prerekvizitlər	Yoxdur		
Tədris dili	Azərbaycan dili		
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi		
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	Dərslilər: 1. Müasir Azərbaycan dili I hissə, Bakı,2007 2. Müasir Azərbaycan dili II hissə, Bakı, 2007 3. A.Axundov Azərbaycan dilində fonemlər sistemi.Bakı,2017 4. Afad Qurbanov. Müasir Azərbaycan ədəbi dili. I cild. Bakı – 2003 5. Afad Qurbanov. Müasir Azərbaycan ədəbi dilinə dair praktikum. I hissə. Bakı – 2005 6. Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti. 110563 söz, VI nəşr. “ŞərqQərb”, Bakı-2013 7. Xəlilov B. Müasir Azərbaycan dili, Bakı.2013 İnternet resursları: http://www.korpus.azerbaycandili.az/Vocabularies/Download/6022/Orfoqrafiya_15.03.2021.pdf https://e-qanun.az/framework/47674		
Tədris metodları	Mühazirə		+
	Qrup müzakirəsi		+
	Sual -cavab		+
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Davamiyyət		5
	Fəallıq		5
	Praktik tapşırıq		10
	Test tapşırığı		5
	Aralıq imtahanı		30
	Mətn üzərində tapşırıq		5
	Final		40
	Ümumi bal		100
Kursun təsviri	“Müasir Azərbaycan dili-1” kursu müasir Azərbaycan dilinin fonetik səviyyəsini, həmçinin orfoqrafik və orfoepik qaydaları mövzularını əhatə edir. Kursda Azərbaycan dili, onun fonemlər sistemi, fonetik qanunlar, fonetik hadisələr, orfoqrafik və orfoepik qaydaların tərtibi prinsipləri elmi- nəzəri əsasda öyrəniləcək.		

Kursun məqsədləri	Kursun məqsədi müasir Azərbaycan dilinin səs sistemi, onun inkişaf xüsusiyyətləri haqqındakı bilik və bacarıqları tələbələrə aşılamaqdır. Dildəki səs hadisələrini və səs qanunlarını elmi-nəzəri əsasda öyrətmək və orfoqrafik və orfoepik qaydaların tərtibi məsələlərini məsimsətməkdir. Həmçinin supersegment vahidlər sayılan vurğu, durğu, intonasiya kimi komponentlərin öyrənilməsi fonetika bölməsinə daxildir.
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr: FTN 1 – Azərbaycan dilinin fonemlər sistemini- sait və samit səslərin təsnifatı məsələsini və dildəki xüsusiyyətlərini; FTN 2 – Azərbaycan dilinin fonetik qanunlarını, digər dillərdən fərqlənən cəhətlərini; FTN 3 – Azərbaycan dilinin fonetik səviyyədə səs xüsusiyyətlərini, tarixən dəyişmiş səslərin mahiyyətini; FTN 4 – Fonetik hadisələrin yaranma mexanizmini və onları orfoepik qaydalara tətbiq edilməsini; FTN 5 – Azərbaycan dilinin orfoqrafiyasının tərtib prinsiplərini və qaydalarını; FTN 6 – Azərbaycan dilinin orfoepiyasının qaydalarını; FTN 7 – Heca və vurğu kimi fonetikanın əsas mövzularını praktik və elmi cəhətdən öyrənəcək. FTN 8- Azərbaycan ədəbi dilinin lüğət tərkibini əhatə edən sözlərin leksik- semantik xüsusiyyətlərinin mənimsədilməsi; FTN 9 – Ümumişlək olan və olmayan söz qruplarının mahiyyətinin öyrənilməsi və təcrübədə sahələr üzrə tətbiqi vərdişlərinə yiyələnməklər.
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Fəallıq: Tələbənin müzakirələrdə iştirakı, dərslə hazırlıq səviyyəsi, dərslə vəsaitləri ilə təminatı, mövzularla əlaqəli verilən tapşırıqların yerinə yetirilməsi bu qiymətləndirməyə daxildir. Keçilən mövzularla əlaqəli həftəlik çalışmalar veriləcək. Yerinə yetirilməyən hər tapşırıqlara görə bir bal kəsiləcək. Davamiyyət: Tələbənin dərslə iştirakına görə bal verilir. 2 qayıb 1 balı kəsir. Semestr ərzində tələbə 5 akademik saati buraxdığı zaman davamiyyətdən bal almayacaq. Test tapşırığı : Aralıq imtahanından öncə keçirilən test tapşırığı tələbələrin fonetika mövzusunda dair keçirilən mövzular haqqında biliklərini yoxlamağa xidmət edir. Mətn üzərində tapşırıq: Aralıq imtahanından sonrakı dövrdə keçirilən mövzuları əhatə edir. Leksika bəhsinə dair keçirilən qrammatik materialların mənimsənilməsi səviyyəsinin ölçmək məqsədilə tərtib edilmişdir. Tələbələrə müxtəlif mövzularda verilən mətnlər üzərində qrammatik tapşırıqların icrası nəzərdə tutulur. Praktik tapşırıq : Qruplar üzrə işdir. Bu tapşırıq qrupların hazırlıq səviyyəsi və tələbə sayına müvafiq şəkildə tərtib edilir. Müxtəlif variantlarda- viktorina, sorğu və ya video tapşırıqla icra edilə bilər. Qeyd: Tələbə dərslə 25% iştirak etməzsə imtahana buraxılmayacaq. İmtahan haqqında Aralıq və Final imtahanlarında həm açıq, həm qapalı, həm də çalışma tipli sual formalarında istifadə ediləcəkdir. Generativ Süni İntellektdən (GSİ) istifadə qaydaları Müasir Azərbaycan dili - 1 fənninin tədrisində generativ süni intellekt (GSİ) alətlərindən yalnız tələbənin öyrənmə, tədqiqat və fərdi inkişaf fəaliyyətini dəstəklədiyi, onun müstəqil düşünmə, yazma, təhlil və kommunikasiya bacarıqlarını əvəz etmədiyi hallarda məqsədyönlü, məsuliyyətli və şəffaf şəkildə istifadəsinə icazə verilir. GSİ fənn üzrə bilik və

	bacarıqların mənimsənilməsinə köməkçi vasitə kimi istifadə edilə bilər, lakin tələbənin özünün formalaşdırılmalı olduğu fikir, argument, təhlil, mətn və yekun nəticələri əvəz etməməlidir. Tələbə GSİ-dən istifadə etdiyi halda bunu təqdim etdiyi müvafiq iş və ya materialda açıq şəkildə bəyan etməli, istifadə etdiyi GSİ alətini və ondan hansı məqsədlə yararlandığını göstərməlidir. GSİ-dən istifadənin gizlədilməsi və ya GSİ tərəfindən yaradılmış məzmunun tələbənin müstəqil işi kimi təqdim edilməsi akademik dürüstlük və şəffaflıq prinsiplərinin pozulması hesab olunur və tələbə bu pozuntuya görə universitetin müvafiq qaydalarına əsasən məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda, GSİ tərəfindən yaradılan və ya təqdim olunan məlumatların düzgünlüyünün, etibarlılığının və obyektivliyinin yoxlanılmasına görə məsuliyyət tələbənin öz üzərinə düşür. GSİ tərəfindən təqdim olunan məlumatda faktla bağlı səhv, uydurma məlumat və ya istinad, yanlış nəticə və qərəzli məzmun olduqda, həmin məlumatın yoxlanılmadan tələbə tərəfindən təqdim edilən işə daxil edilməsi tələbəni məsuliyyətdən azad etmir. Tələbə istifadə etdiyi məlumatın məzmununa və təqdim etdiyi işin akademik dürüstlük, elmi etibarlılıq və fənnin tələblərinə uyğunluğuna görə məsuliyyət daşıyır. İmtahanlar və müəllim tərəfindən müstəqil bilik və bacarıqların qiymətləndirilməsi məqsədilə müəyyən edilmiş tapşırıqlar zamanı GSİ alətlərindən istifadəyə yol verilmir. Dərs zamanı ayrı-ayrı tapşırıqlar üçün GSİ-dən istifadəyə xüsusi məhdudiyyət və ya qadağa tətbiq edilə bilər. Bu tədbirlər aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilir: 1. Şifahi və ya yazılı xəbərdarlığın verilməsi 2. Tapşırığın yenidən təqdim edilməsi 3. Tapşırıq üzrə balın azaldılması və ya sıfırlanması (0 bal). Süni intellektdən istifadəyə icazə verilir: • Azərbaycan dilinin fonetik, leksik və qrammatik xüsusiyyətləri ilə bağlı anlayışların izahında köməkçi vasitə kimi; • dilçilik terminlərinin və əsas anlayışların sadə və nümunəli şəkildə izah edilməsində; • sözlərin mənalarının, sinonim, antonim, omonim və digər leksik münasibətlərin müəyyənləşdirilməsində; • sözlərin düzgün tələffüzü və yazılışı ilə bağlı nümunələrin əldə edilməsində; • sözlərin morfoloji quruluşunun və qrammatik xüsusiyyətlərinin təhlilində; • fonetik və leksik dil hadisələrinə aid əlavə nümunələrin hazırlanmasında; • tələbənin özü tərəfindən yazılmış mətnin orfoqrafik, qrammatik və üslubi baxımdan yoxlanılmasında; • mövzu üzrə əlavə çalışmalar, test sualları və özünüqiymətləndirmə tapşırıqlarının hazırlanmasında; • seminar və təqdimat işləri üçün mövzu ilə bağlı ilkin ideyaların və planın formalaşdırılmasında; • əldə edilmiş məlumatların dərslik, lüğət, elmi ədəbiyyat və digər etibarlı mənbələrlə yoxlanılması şərtlə. Süni intellektdən istifadəyə icazə verilməyən hallar: • tələbənin müstəqil yerinə yetirməli olduğu fonetik, leksik və morfoloji təhlilləri tamamilə süni intellektə həvalə etmək; • dil materialını özü araşdırmadan və təhlil etmədən süni intellekt tərəfindən hazırlanmış hazır cavabları təqdim etmək; • fərdi tapşırıq və digər yazılı işləri tamamilə süni intellektə hazırlatmaq və öz işi kimi təqdim etmək; • süni intellektin təqdim etdiyi dil faktlarını, qaydaları və izahları yoxlamadan düzgün və normativ məlumat kimi istifadə etmək; • mövcud olmayan lüğət, kitab, məqalə, müəllif, qayda və ya sitatların süni intellekt vasitəsilə yaradılaraq həqiqi mənbə kimi təqdim edilməsi;
--	---

		• müəllimin icazəsi olmadan imtahan və digər qiymətləndirmə fəaliyyətləri zamanı süni intellektdən istifadə etmək; • tələbənin öz dilçilik mühakiməsini və müstəqil təhlilini süni intellekt tərəfindən hazırlanmış cavablarla əvəz etmək; • Azərbaycan dilinin ədəbi və normativ qaydalarını süni intellektin cavabları ilə əvəz etmək; • süni intellektdən istifadə faktını bilərəkdən gizlətmək və onun hazırladığı materialı tələbənin müstəqil işi kimi təqdim etmək.	
	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1		Müasir Azərbaycan dilinin fonetikaı haqqında məlumat Müasir Azərbaycan ədəbi dilində saitlər sistemi Müasir Azərbaycan ədəbi dilində saitlərin əsas xüsusiyyətləri	MADI səh.8-20 MADI səh.34-54 MADI səh.54-64
2		Müasir Azərbaycan ədəbi dilində samitlər sistemi Samitlərin əsas xüsusiyyətləri Müasir Azərbaycan dilində heca	MADI səh.65-81 MADI səh.81-85
3		Hecanın növləri Müasir Azərbaycan dilində fonetik qanunlar.Ahəng qanunu	MADI səh.85-90 MADI səh.91-105
4		Müasir Azərbaycan dilində fonetik qanunlar.Ahəng qanunu əsas xüsusiyyətləri Cingiltiləşmə qanunu Müasir Azərbaycan ədəbi dilində fonetik hadisələr. Fonetik hadisələr üzərində iş	MADI səh.85-90 MADI səh.90-96 MADI səh. 105-122
5		Ədəbi tələffüzün mənbələri Müasir Azərbaycan dilinin saitlərin və samitlərin tələffüzü Yanaşı saitlərin tələffüzü Müxtəlif çalarlıqda tələffüz olunan cingiltili samitlər Test tapşırığı	MADI səh.149-156 MADI səh.159-168 MADI səh.157-164 MADI səh.164-170 MADI səh.182-194 MADI səh. 195-201 MADI səh.140-149
6		Ədəbi tələffüzün mənbələri Müasir Azərbaycan dilinin saitlərin tələffüzü	MADI səh.149-156 MADI səh.159-168

7		Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin orfoqrafiyası Alınma sözlərin yazılışı Müasir Azərbaycan dilinin orfoqrafiyası Azərbaycan dili orfoqrafiyasının prinsipləri. Yeni orfoqrafiya qaydalarına dair çalışmalar	MADI səh. 212-220 MADI səh.221-229 Dəmirçizadə, 212-258 http://www.korpus.azərbaycandili.az/Vocabularies/Download/6022/Orfoqrafiya_15.03.2021.pdf
8		Mürəkkəb sözlərin yazılışı Mürəkkəb adların yazılışı Durğu işarələri	MADI səh.229--239 MADI səh.239-250 MADI səh.250-259
		ARALIQ İMTAHANI	
9		Leksikologiya və leksikoqrafiya. Leksik norma	- MAD, II cild, s.10-15; a.105-116
10		Leksikologiya, onun məqsəd və vəzifələri. Söz və onun mahiyyəti. Forma və məzmununca söz qrupları: Çoxmənalı sözlər, Omonimlər, Sinonimlər, Antonimlər.	MAD, II cild, s.10-35
11		Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin mənşə etibarı ilə lüğət tərkibi. Əsil Azərbaycan sözləri. Ərəb-fars və Avropa mənşəli sözlərin fərqləndirici xüsusiyyətləri. Praktik tapşırıq	MAD, II cild, s.40-60
12		İstifadə dairəsinə görə leksika. Dialekt sözlər. Terminoloji leksika, Jarqon sözlər. Pleonazm. Ekzotizm sözlər. Köhnəlmiş sözlər və neologizmlər. Mətn üzərində tapşırıq	MAD II cild., s. 70-76
13		Müasir Azərbaycan dilinin frazeologiyası. İdiomlar. İbarələr. Azərbaycan dilində frazeoloji vahidlərin tipləri. Derivatologiya	MAD II cild, s. 89-104
14		Leksikoqrafiya. Lüğətlərin yaranma tarixi, növləri. Tematik lüğətlər. Tərcümə, omonim, sinonim və antonim lüğətləri. Elektron lüğətçilik	MAD II cild, s. 107-116
15		Söz yaradıcılığı. Leksik yolla söz yaradıcılığı Morfoloji yolla söz yaradıcılığı Sintaktik yolla söz yaradıcılığı	MAD II cild, s. 121-184
		FİNAL İMTAHANI	